

Urve Tauts. Laulja vabast tahtest

Ta on särav, elurõõmus ja karismaatiline naine. Oma pika karjääri jooksul, mis tublisti üle viiekümne aasta kestis, jõudis Urve Tauts elada sadu lavaelusid ja surra arvutul hulgal lavasurmasid.

Kohtusin Urve Tautsiga 2003. aastal. See oli aeg, mil sai otsa tema töö solistina Estonia teatris ning õppejõuna Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Küsisin Urvelt luba ja nõusolekut temast filmi teha. Ta oli sellega lahkelt nõus. Ent olulised asjad vajavad küpsemiseks aega.

Viieteist aasta vältel jõudsin teha kolmkümmend viis filmi, võtta ja jätta endasse palju ehedat elu ja head klassikalist muusikat, enne kui tegelikult Urve filmi juurde jõudsin. Nüüd oleme teel. Seda filmi on nii hea teha, sest loome seda koos.

Palju, kuid mitte kõik, algab lapsepõlvest. Kui Urve oli kolmeaastane, tõi isa koju grammofooni ja pani peale Straussi plaadi. Isa ütles Urvele, et lauljad on grammofoonikastis. Isa suri, kui Urve oli kuueaastane. Muusika, mis ennast alguses grammofoonikasti peitis, tuli sealt välja ja jäi Urvega.

Ei ole lihtne kasvada ooperilaulja lapsena

Urve Tauts on laval mänginud saatuslikke naisi: Azucena, Eboli, Carmen. Tema lavapartneriteks olid Tiit Kuusik, Georg Ots, Hendrik Krumm, Teo Maiste, Mati Palm ja paljud teised.

Kord oli Urvel koos Ivo Kuusega vaja kontserdil esitada Bizet' "Carmeni" lõputseeni. Poeg Jukka, siis alles õige väike poiss, tuli enne kontserdi algust ema juurde ja teatas: "Sa ei tohi seda laulda! Ma keelan sul seda laulda! Sind jälle tapetakse ära!"

Ühel kontserdil, kus Urve laulis oreli saatel, tuli Jukka vaheajal ema juurde, suudles tema kätt ja ütles: "Palun ära enam laula!" Ja lisas hiljem, juba pärast kontserti: "Ma kartsin, et see suur pill tapab su ära..."

Tütär Ave oli kolmene, kui Urve sõitis Itaaliasse kontserte andma. Kultuuriprogramm viis ta Pompeisse. Ühe vana trepi peal seisis raidkirjas sõna AVE. "Hakkasin suure häälega nutma," räägib Urve nüüd tütrele. "Sa olid siis kolmeaastane. Mul oli kaasas marmelaadikarp. Seal oli üks sinusugune pisikene laps. Andsin selle talle." "No nüüd hakkad ise nutma," ütleb Ave, täiskasvanud tütre ema, oma emale.

Urve lapsed kasvasid muusika sees. Kogu pere elas muusika sees. Abikaasa Ülo Raudmäe oli helilooja, tromboonimängija, dirigent, arranžeerija. Ülo hukkus 1990. aasta 14. oktoobril autoõnnetuses. Ave ootas sel ajal last ja õppis Tallinna Polütehnilises Instituudis. Oli Pärnus praktikal, kui raadiouudistest isa surmast kuulis.

Maaleht

28.11.2019

Vahur Laiapea

158000

[28 29](#)

Estonia teater

Laval - koorilauljast hiilgavaks solistik

Krahvinna Ceprano roll Verdi "Rigoletto" oli Urve solistikarjääri algus- ja lõpp-punkt. 1953. aastal tõi Jüri Roosaare Estonias lavale "Rigoletto". 1956. aastal juhtusid ühe etenduse eel korraga haigestuma nii krahvinna Cepranot laulnud solist kui ka tema dublant. Urve õppis loetud tundidega rolli ära ja tegi solistina hiilgava debüüdi.

2003. aasta 25. mail laulis ta oma viimast lavarolli. Seekord Pärnus, Endla teatris. Jälle "Rigoletto", sedakorda Linnar Priimäe lavastatud. Siingi sai Urvest Ceprano. Selle rolliga ta kunagi alustas, sellega võttis oma võimsa solistikarjääri väarikalt kokku. Urve mäletab hästi oma esimest nii-öelda ametlikku rolli Estonia laval. Lavastaja kutsus noore koorilaulja "Hoffmanni lugudesse". Urve pidi Antonia emana kakskümmend minutit pildiraami sees istuma. See oli piinarikas istumine, sest pildid ju ei liigu, kui need just kinopildid ei ole. Näkku suunatud prožektorid kütsid ihu ja pimestasid silmi. Aga kui Urve pärast pikka ootamist raamist välja astus ja oma aaria ära laulis, vallandus maruline aplaus.

Laval pidi ta kord päriselt surma saama, "La Traviata" etenduse kolmandas vaatuses. Enne veel, kui eesriie avanes, kukkus laest alla raske stange. See jäi vahetult Urve ees krinoliini kinni - Flora osatäitja jäi ellu. Lavasurma suri etenduse lõpus peategelane Violetta, aga see oli oodatud, kokku lepitud ja selle peale võis publik tunnustavalt plaksutada.

Tütar Ave on seda meelt, et Estonia teatri paremad ajad said otsa, kui püsitrupi asemele uue aja projektiteater tekkis.

"Mezzo'sid oli vanasti koosseisus neli, sopraneid seitse, teistest hääleliikidest rääkimata. Vanasti oli rohi rohelisem ja Estonia kuldsem," võtab ta teema kokku. Urve ei vaidle vastu ega kiida takka. Mulle tundub, et ta on tütreaga sama meelt.

Teatris saab vahel nalja. Georg Ots oli kord kassiga koerust teinud. Estonia teatris elas kass, kes enamasti magas valvelauas radiaatori peal. Kõik teadsid teda, silitasid ja toitsid. "Ja ükskord," ütleb Urve. "Kujuta ette, meil oli tol õhtul "Figaro pulma" etendus, ja Georg Ots, kes oli ju igavene vigurivänt, viskas kassi lavale, otse mulle voodisse. Ma ei saanud naeru pidama, aga kass ehmus ja põgenes."

Kuid järgmistel "Figaro pulma" etendustel kassi radiaatori peal istumas enam ei nähtud. Oli hingelise trauma saanud laval käimisest. "Sa vaata kui tark ja musikaalne loom, teadis ära!"

Tütar Ave teadis juba lapsena, et isegi kui ema päeval kodus nii haige oli, et rääkida ei saanud, läks ta õhtul lavale ja "kõik tuli välja nagu puhas kuld". Ühel õhtul, kui tulemas oli Francis Poulenci solo-ooperi "Inimhäääl" etendus, läks kodus hääletu olnud Urve teatrisse ja laulis oma rolli perfektselt ära.

Kui enam miski ei aidanud, tegi ooperilauljate asendamatu aitaja, kurguarst Elmar Loige häälepaeltesse strühniinisüsti. "Strühniin on

väga mürgine taimne alkaloid, naturaalne pestitsiid, mida kasutatakse ka rottide tõrjel. Ülimürgine,” sattusin ajalehest lugema. Kas seda Estonia teatris ka rottide hävitamiseks kasutati, jääb mul välja uurimata.

Pere omapärased loomalood

Kui Neeme Järvi oma perega 1980. aastal USAsse emigreerus, sai Urve pere Järvide Weizenbergi tänava korteri endale. “Sai endale” kõlab lihtsalt, kuid tegelikult oli see omas keerulises ajas suur ime. Korteri all asus leivapood. Kui Urve ja Ülo lastega sisse kolisid, läks pood parajasti remonti. Kõik hiired, kes enne leivapoe leival olid olnud, pressisid end uude elamisse kaasüürilisteks. Kuni kakskümmend hiirt päevas jäi üles seatud lõksudesse. Pere isane angoora kass Kiti aitas samuti sissetungijatega võidelda. Hiir, kellega tema peitust mängis, suri südameatakki.

Peres elas ka kilpkonn, kel nimeks Ruudi Karlovitš. Ruudi andsid Urve pere hoolde Heli Lääts ja Peeter Saul. Ülo ristis kilpkonna ümber Nokupeaks. Kass Kiti kasutas Nokupead taksona. Istus kilbi peale ja lasi ennast sõidutada.

Kui Ülo klaverit mängis, jalutas Nokupea tema juurde, sest oli temagi muusikute peres kasvanud ja ilmselt oskas heast muusikast lugu pidada.

Perre kuulus veel “La Traviata” tegelase järgi nime saanud hamster Alfredo. Temal oli puurikaaslane ühe käpa küljest hammustanud, aga kolm tervet käppa jäi alles.

Võsu lähedal maakodus oli Avel oma kukk Täpi, kes oli Avele truu nagu koer ja käis tema sabas Võsu peal jalutamas. Vapper kukk oli - päästis oma kanakarja liikmeid nii kulli kui koerte käest. Ave omakorda päästis emata jäänud pääsupojad näljasurmast. Püüdis porikärbseid, lükkis need traadi otsa ja pistis pessa poegadele nina alla. Pääsupojad sõid, jäid ellu, kasvasid suureks ja lendasid iseseisvat elu elama.

Urve ja Ülo said kord Kihnus olles kaluripere käest terve ämbritäie angerjaid kingiks. Soola polnud käepärast ning angerjad jäid ööseks voodi kõrvale ämbrisse soolamist ja suitsutamist ootama. Urve ja Ülo aga ei saanudki magada, sest angerjad nutsid öö läbi. Küllap tundsid oma saatust ette, arvab Urve. Pärast söödi koos sõpradega suitsuangerjaid nii kaua, et ihu hakkas ka juba angerja järele lõhnama.

Koos Üloga rajatud maakodu

Maakodu Võsu lähistele rajasid Ülo ja Urve koos. Urve jaoks on Ülo siin ikka olemas ja kohal - kivides, puudes, liblikates.

Käimas on oktoobri teine pool. Vihmahoogude vahel pakub päike mõne ilusa tunni. Urve on tulnud Võsule koos tütar Avega viimaseid toimetusi tegema, et maja ja lilled ilusti talve üle saaksid elada. Kõiges nad ühel meelel ei ole. Ave arvab ühtelugu, et ema

teeb asju, mida võiks vabalt tegemata jätta. Rohib, kuigi umbrohi häviks talve jooksul ise ära. Rohib ja ümised laulda.

“Vanad eestlased laulsid alati, kui tööd tegid,” ütleb Urve. Ave vastu: “Neid sunniti laulma, et nad ei saaks mõisniku marju ära süüa.”

Urve: “Iga töö juures oli nii. See oli meeleolu tõstmiseks, et töö ei paistaks raske.”

Ave: “Jah, aga mõisnik käskis laulda.”

Urve: “Kust see Tormis muidu oleks need rahvalaulu viisid kõik saanud...” Ja laulab paar rida regivärssi. “See oli kole - sada nelikümmend viis salmi meelde jätta!” Jutt on 1988. aasta “Eesti ballaadide” kontsertettekandest. “Kogu see lugu, “Eesti ballaadid”, oli väga kole... Tegelikult see oli tore lugu.”

Ave: “Seda kuulates tundus, et eestlased on kõik tapjad ja vägistajad.” Selles, kas vanad eestlased laulsid töö juures oma rõõmuks või sundis mõisnik neid laulma, ei jõuagi ema ja tütar ühele meelele.

Küllap on Urvel ka pea võimatu ette kujutada, et kedagi saab laulma sundida. Laulmine on olnud talle kutsumus ja töö, kuid mitte kunagi sunnitöö.

KÜLASKÄIK

Õpilased ja õpetajad

2. novembril oma 84. sünnipäeva tähistanud Urve Tautsi klaveriõpetaja Erna Saar sai selle aasta jaanuaris 95aastaseks. Läheme talle külla.

Kui elatud on juba üksjagu-omajagu-parasjagu, saavad õpilastest ja õpetajatest sõbrad. Siiski - kui Urve õpetaja Erna Saare elutoas tiibklaveri taha istub, saab temast mõneks minutiks jälle püüdlik õpilane. "Ei löö kohe alla, vaid väikese takistusega, nagu kassi käpp - siis see kõlab," räägib õpetaja Erna ja õpilane Urve annab endast parima. Saan teada, et klaveril võib ka fileerida.

Kui palju ühiseid mälestusi ühistest aegadest. Ja mida kõike need ajad kaasa tõid. Erna Saar meenutab, kuidas 1949. aastal Venemaalt tulnud sisserändajad nende korterisse kolisid. Prussakad kolisid ka samal ajal sisse. Üks neist otsustas Erna Saare kõrva ronida. Pärast pikemat piina aitas kõrvaarst prussaka sealt välja. Aga jälg jäi siiski - selle kõrvaga kuuleb Erna veidi kehvemini.

Krahvinna Ceprano roll Verdi "Rigolettos" oli Urve solistikarjääri algusja lõpp-punkt.

Tütar Ave teadis juba lapsena, et isegi kui ema päeval kodus nii haige oli, et rääkida ei saanud, läks ta õhtul lavale ja "kõik tuli välja nagu puhas kuld".

VAHUR LAIAPEA Urve Tauts ja Erna Saar. Õpilane ja õpetaja.
VAHUR LAIAPEA Urve Tauts, saatuslike naiste kehastaja. Albumis
oleval fotol on ta Amnerise rollis lavastuses "Aida".
ARHIIV 1959. Tsaari mõrsja Ljubaša - Urve Tauts, Grigori Grjaznoi
- Tiit Kuusik.

Vahur Laiapea, filmimees

Sarnased uudised

[Urve Tautsi poeg: "Ma keelan sul seda laulda! Sind jälle tapetakse
ära!" \(94%\)](#)

maaleht.ee 28.11.2019